

7247

SPRAWOZDANIE

Dyrekcji szkoły wydziałowej męskiej
im. Kazimierza Wielkiego w Krakowie

za rok szkolny 1912/3.

TREŚĆ:

- I. Kronika za rok 1912/3.
- II. Zmiany w gronie.
- III. Grono nauczycieli.
- IV. Opieka nad młodzieżą.
- V. Klasyfikacja.

KRAKÓW 1913.

Nakładem Dyrekcji szkoły. — Drukiem Józefa Fischera.

Gmach szkoły od r. 1910.

7247

Kronika szkoły.

Historia szkoły i jej rozwój od czasów Kazimierza Wielk. przedstawione są w sprawozdaniu jubileuszowym za r. szk. 1909-10.

Opis nowego gmachu znajduje się w sprawozdaniu za rok szk. 1910/1.

Sprawa organizacyi i obsady szkoły wydziałowej omówiona jest w sprawozdaniu za rok szk. 1911/2.

W myśl ogłoszenia C. k. Rady szkolnej okręgowej z dnia 1. sierpnia 1912. L. 3928. wpisy do szkoły pospolitej i wydziałowej odbyły się w dniach 29. 30. i 31. sierpnia.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 1. września nabożeństwem w kościele Bożego Ciała a nauka rozpoczęła się dnia 2. września.

Z początkiem roku szk. wprowadzono w klasach wydziałowych szkolny »Ustrój gminny«, który w ciągu roku na podstawie doświadczenia zmieniono i uzupełniono wedle referatu p. Szady.

C. k. Rada szkolna okręgowa reskryp. z dnia 2 lipca 1912. L. 2307. komunikuje uchwałę Świet Rady miejskiej z d. 29 kwietnia 1912. (reskr. z dnia 2 maja 1912. L. 122571/911.) mocą której młodzież szkolna w ciągu każdego roku szkolnego ma jednorazowy bezpłatny wstęp do Muzeum Narodowego za poprzedniem zgłoszeniem do Dyrekcji Muzeum.

Dnia 27. września 1912. z okazji 300 rocznicy śmierci ks. Piotra Skargi po objaśnieniu znaczenia i działalności jego dla ojczyzny, młodzież szkoły wydziałowej uczestniczyła w pochodzie, na jego cześć urządzonej.

Dnia 4. października 1912. jako w dniu imienin Najjaśn. Pana ces. Franciszka Józefa I. młodzież była na uroczystem nabożeństwie w kościele Bożego Ciała.

Dnia 16. października 1912. młodzież klas wydziałowych z Gronem Nauczycieli uczestniczyła w nabożeństwie za spokój duszy nieśmiertelnej pamięci Tadeusza Kościuszki, odprawionem w Katedrze na Wawelu.

Z dniem 15 października wychowankowie w liczbie 34. pozostający pod opieką zakonu Br. Alberta, którzy dotychczas byli uczniami tut. szkoły, przenieśli się na Półwsie Zwierzynieckie.

Dnia 29-go listopada 1912. odbył się uroczysty poranek ku uczczeniu poległych w walce o wolność dla Ojczyzny.

Dnia 20-go grudnia 1912. jako w setną rocznicę urodzin powieściopisarza J. I. Kraszewskiego, propagatora idei demokratycznej, wyjaśniono młodzieży, jakie ma znaczenie jego praca narodowa w literaturze polskiej.

Dnia 22. stycznia 1913. jako w 50. rocznicę powstania odbył się uroczysty poranek, poczem młodzież udała się na uroczyste nabożeństwo do kościoła Bożego Ciała, względnie do Templu.

C. k. Rada szk. okr. z dnia 25. II. 1913. L. 1271. donosi, że Rada wyzn. Gminy izraelskiej uchwałą z dn. 18. II. 1912. L. 378. zamianowała inspektorem nauki religii mojż. członka Rady wyzn. W-go Dra Leona Fischlowitza.

C. k. Rada szk. okr. reskrytem z dnia 21. IV. 1913. L. 2385. zaprowadza obowiązujący regulamin biblioteczny dla uczniów klas pospolitych i wydziałowych.

C. k. Rada szk. okręg. z dnia 7. IV. 1913. L. 2061. komunikuje, że Książęco-biskupi Konsystorz zamianował inspektorem nauki religii i komisarzem Wieleb. ks. kanonika Marcelego Ślepickiego dla szkół pospolitych, wydziałowych i uzup. przemysł.

C. k. Inspektor szkół Wny Pan Julian Dobrzański kilkakrotnie w ciągu roku wizytował szkołę, szczegółowo zaś w dniach 21. 23. i 26 maja 1913.

Dnia 19. kwietnia 1912. jako w 200 rocznicę sankcyi pragmatycznej wyjaśniono młodzieży klas wydziałowych znaczenie tego faktu historycznego.

Dnia 3. maja, jako w rocznicę wiekopomnej Konstytucyi, odbył się po nabożeństwie poranek w szkole, poczem młodzież uczestniczyła w pochodzie na Wawel.

Prezydent Rady wyzn. JW Pan Dr. Samuel Tilles, jako członek c. k. Rady szkolnej okręgowej i Rady miejskiej, doskonały znawca i gorący orędownik sprawy rozwoju szkół, spowodował dnia 12. czerwca 1913. uzasadnionym wnioskiem jednomyślną uchwałą Rady miejskiej, aby w tut. szkole otwarto kl. IV. wydziałową fakultatywną, zastosowaną planem do miejscowych potrzeb.

Członkowie Grona nauczycieli i uczniowie klas wyższych złożyli podpisy na adresie hołdowniczym, wystosowanym przez Grono Obywateli do profes. dra Jana Baudouin de Courtenay'a, szlachetnego bojownika dla idei postępu i równouprawnienia wszystkich warstw. społecznych w Polsce.

W myśl reskryptu C. k. Rady szk. okr. z dnia 2. VI. 1913. L. 3161. rok szkolny zakończono dnia 27. czerwca 1913 r.

Odpis.

L. 5581.

Kraków, dnia 9. grudnia 1912

Dyrekcji szkoły im. Kazimierza W.

w KRAKOWIE

udziela się do wiadomości i dalszego ogłoszenia.

Z c. k. Rady szkolnej okręgowej miejskiej.

Odpis pisma Rady wyznaniowej Gminy izraelickiej w Krakowie z dnia 1. listopada 1912. L. 1731, wystosowanego do c. k. Rady szkolnej okręgowej miejskiej w Krakowie.

Ustanowiona przez błp. Salomona Deichesa fundacya stypendyjna i zapomogowa dla ubogich izraelickich uczniów i uczenic w Krakowie została obecnie aktywowana. Wedle treści listu fundacyjnego z fundacyi tej mają być rozdzielone rok rocznie w dniu zamknięcia roku szkolnego cztery stypendya po 50 K., a mianowicie dwa dla uczniów szkoły miejskiej V. (im. Kazimierza Wiel.) i dwa stypendya dla dwóch uczenic szkoły miejskiej VI. Uprawnieni do poborów tych stypendyów są uczniowie i uczenice rzeczonych szkół wyznania mojżeszowego z tem, że jedno stypendyum każdej z tych szkół ma być udzielone uczniowi, względnie uczenicy, kończącej IV. klasę, drugie zaś stypendyum w każdej z tych szkół bez względu na klasę, którą kończy. — Warunki otrzymania tego stypendyum są: ubóstwo, wzorowe obyczaje i postęp celujący w przedmiotach szkolnych, a w szczególności w nauce religii. Krewni fundatora mają pierwszeństwo.

Wedle treści listu fundacyjnego, zatwierdzonego przez c. k. Namiestnictwo, prawo nadania tych stypendyów przysługuje Radzie wyznaniowej Gminy izraelickiej w następujący sposób: Podania o udzielenie stypendyum należy wnieść najdalej 1. czerwca każdego roku na ręce Kierownika względnie Kierowniczkę, które z opinią kierownika lub kierowniczkę mają być bezzwłocznie przedłożone Radzie wyznaniowej. Kwoty, wypłacić się mające stypendystom względnie stypendystkom, prześle następnie Rada wyznaniowa kierownikowi względnie kierownicze odnośnych szkół, którzy wypłacą stypendystom przyznane stypendyum wedle uchwały Rady wyznaniowej, wolno jednakże Radzie wyznaniowej wypłacić te stypendya przez swego Delegata. — Ponieważ w bieżącym roku szkolnym stypendya te już mogą być wypłacone, przeto upraszam Świątą Radę szkolną o zarządzenie, by kierownicy V. i VI. szkoły miejskiej zarządzili co należy, by stypendya z końcem br. szkolnego mogły być wypłacone.

Pomnożenie środków naukowych.

C. k. Rada szk. okr. z dnia 20. VI. 1912. L. 2718. przesyła dla uczniów 10 egz. »Pisowni polskiej«.

C. k. Rada szk. okr. z dnia 13. III. 1913. L. 1541. przesyła 1 egz. Kawecki-Czajkowski »Fizyka dla klas wydziałowych« do biblioteki szkolnej.

Z dobrowolnych datków, złożonych przy wpisach, zakupiono dla biblioteki uczniów 60 tomików wydawnictwa dla młodzieży. Biblioteką zawiadywał p. M. Markheim.

Z uznaniem podnieść należy usiłowania poszczególnych członków Grona, zmierzające już do pomnożenia, już też do utrwalenia środków naukowych.

P. Jan Dziedzic sporządził znacznie większą ilość pudełek tekturowych dla przechowywania i dogodniejszego przenoszenia okazów z mineralogii.

P. Efr. Fiedler własnym kosztem założył biblioteczkę dla uczniów swojej klasy.

P. Fran. Kowalski, objawszy gabinet historii naturalnej, postarał się o fundusze z dobrowolnych datków na utrwalenie obrazów na twardej tekturze.

P. Maksym, Morecki sporządził z masy papierowej płastyczną mapę idealną, przedstawiającą wszelkie formacje układu poziomowego.

Na prośbę Dyrekcyi szkoły z dnia 7. IV. 1913. L. 88. c. k. Dyrekcyja salin w Wieliczce z dnia 8. IV. 1913. L. 2021. ofiarowała, za zwrot kosztów administracyjnych, dla gabinetu historii naturalnej tut. szkoły wydziałowej bezpłatnie 10 pięknych okazów soli kamiennej, za co Dyrekcyja szkoły składa niniejszem serdeczne podziękowanie.

W. P. Henryk Gumpłowicz ofiarował dla biblioteki uczniów i nauczycieli kilkadziesiąt tomów treści beletrystycznej, za co Dyrekcyja szkoły składa niniejszem Ofiarodawcy serdeczne podziękowanie.

Zmiany w gronie.

C. k. Rada szk. kraj. dekretem z dnia 1. sierpnia 1912. L. 15609. I. mianuje p. Eliakima Błaua stałym nauczycielem religii mojż. dla tut. szkoły wydział. (przydzielony nadal do szkoły XI. im. Konarskiego przez rok cały).

Z początkiem roku szkolnego objęli czynności w tut. szkole stale zamianowani do szkoły wydziałowej pp. Franciszek Kowal-

ski i Józef Bronisław Szado, a p. Włodzimierz Bielecki przeniesiony został do szkoły XXXI. na Półwsiu Zwierzynieckiem.

C. k. Rada szk. kraj. dekretem z dnia 22. listopada 1912. L. 24770. I. mianuje p. Kazimierza Niedzielskiego stałym nauczycielem szkoły III. im. św. Mikołaja. (do końca roku szk. pozostał w tutejszej).

C. k. Rada szk. kraj. dekretem z dnia 10. I. 1913. L. 27995 I. mianuje p. Kazimierza Zielińskiego stałym nauczycielem tut szkoły pospolitej. (Do końca roku szk. pozostał w szk. III.).

C. k. Rada szk. kraj. dekretem z dnia 10. I. 1913 L. 28156. I. mianuje p. Jana Werca stałym naucz. szkoły posp. na Czarnej wsi. (Do końca roku szk. pozostał w tut. szkole.).

C. k. Rada szk. kraj. dekretem z dnia 21. III. 1912. L. 4887. przyznaje p. Fr. Kowalskiemu III. dodatek pięcioletni.

Z dniem 1. IV. 1913. p. Leon Silberstein otrzymał urlop do końca czerwca celem uczestniczenia na kursie rysunkowym. Zastępował go p. Maksymilian Morecki.

C. k. Rada szk. kraj. z dnia 10. VI. 1913. L. 8152. mianuje p. Efroima Fiedlera stałym nauczycielem tut. szkoły pospolitej.

W ten sposób obsadzone zostały po raz pierwszy wszystkie posady w tutejszej szkole wydziałowej 3-klasowej, nowoorganizowanej w roku szk. 1911/2. wraz z pospolitą 4-klasową.

C. k. Rada szk. kraj. dekretem z dnia 8. VI. 1913. L. 10048 I. przyznaje dyrektorowi szkoły p. Spitzerowi wyższy stopień płacy.

Grono nauczycieli

w roku szkolnym 1912/3.

Dyrektor: Spitzer Salomon, uczył języka niemieckiego w kl. III. wydział. w 5 godz. tygodniowo.

Katecheta: Ks. Drożdż Józef, kan. regul., uczył religii we wszystkich klasach posp. i wydział. w 14 godz. i miewał 2 egzorty tygodniowo.

Nauczyciel religii moż.: Adler Samuel, uczył religii we wszystkich klasach posp. i wydział. w 18 godz. i miewał 2 egzorty tygodniowo.

Nauczyciele stali w klasach wydziałowych:

Kowalski Franciszek, gosp. kl. I. wydział. A., uczył rachunków we wszystkich klasach wydział., historii naturalnej w kl. I A. i I B. wydział. i chemii w kl. II. wydział. razem 20 g. tygodniowo.

Silberstein Leon, gosp. kl. II. wydział., uczył tamże języka niemieckiego, a w kl. I. A. I. B., II. i III. wydział. rysunków geometrycz. razem 21 g. tyg. (Od 1-go kwietnia do końca czerwca 1913. uczęszczał na kurs rysunkowy w c. k. szkole przemysłowej w Krakowie).

Szadło Józef Bronisław, gosp. kl. III. wydział., uczył tamże języka polskiego, geografii i historii powszechnej, w kl. I. A. wydz. języka polskiego, geografii i historii polskiej, w kl. I. B. wydział. języka niemieckiego a w kl. II. wydział. języka polskiego razem 20 godz. tygodniowo.

Nauczyciele stali w klasach pospolitych:

Dziedzic Jan, gosp. kl. I. posp. A., uczył tamże wszystkich przedmiotów oraz historii polskiej, geografii i języka polskiego w kl. I. wydział. B. i śpiewu w kl. I. wydział. A. razem 23 g. tygodniowo.

Fiedler Efraim, gosp. kl. II. posp. A., uczył tamże wszystkich przedmiotów, nado w kl. II. i III. wydział. pisania razem 22 godz. tygodniowo.

Niedzielski Kazimierz, gosp. kl. III. posp. B., uczył tamże wszystkich przedmiotów razem 23 godz. tyg. (Przeniesiony do szkoły III-ciej).

Werc Jan, gosp. kl. I. wydz. B, uczył w kl. I. wydz. A. i B. w kl. II. i III. wydział. rysunków odręcznych, rysunk. geom. w. I. wydz. A. i śpiewu razem 24 godz. tyg. (Przydzielony ze szkoły XXXIII).

Wohlmuth Dawid, gosp. kl. I. posp. B., uczył tamże wszystkich przedmiotów, w kl. II. wydział. fizyki i w kl. III. wydział. fizyki i chemii — razem 20 godz. tyg.

Nauczyciele tymczasowi:

Kościółek Aleksander, gosp. kl. II. posp. B., uczył tamże wszystkich przedmiotów, nadto w kl. I. wydział. A. i B. rysunków odręcznych — razem 24 godz. tyg.

Markheim Michał, gosp. kl. IV. posp., uczył w tej klasie wszystkich przedmiotów — razem 23 godz. tyg.

Silberman Jakób, gosp. kl. III. posp. A., uczył w tej klasie wszystkich przedmiotów, nadto w kl. II. wydział. historii powszechnej i geografii — razem 25 godz. tyg.

Nauczyciele zastępcy:

Morecki Maksymilian, zast. gosp. kl. II. wydział. uczył tamże języka niemieckiego, w kl. I. wydział. A. języka niemieckiego i kaligrafii a w kl. I. wydział B. języka polskiego, historii polskiej, geografii i kaligrafii — razem 18 godz. tyg.

Nauczyciele do przedmiotów nadobowiazkowych:

Dziedzic Jan uczył slōjdu w kl. I. wydział. A. i B. wydział.

Fiedler Efroim uczył slōjdu kartonowego w kl. II. wydział. i algebry w kl. III. wydział.

Lekarz szkolny: Dr. Emil Libermann.

Opieka nad młodzieżą.

Troska o pomyślny rozwój szkoły pod względem intelektualnym i moralnym jest dla Grona nauczycieli nieustającą. Starania w tym kierunku są tem trudniejsze, że szkoła mieści się obecnie w samym środowisku dawnego ghetta. Szkoła musi walczyć nie tylko z trudnościami językowymi, często z przesądami religijnymi, ale jeszcze bardziej z nędzą materyjalną, która w tej dzielnicy ma właściwe siedlisko.

Grono nauczycieli, świadome swego wzniosłego powołania w misji kulturalnej, nie zraża się bynajmniej temi przeciwnościami, lecz wytrwale i skutecznie pracuje nad osiągnięciem celu swego zadania.

Szkoła niestrudzenie stosuje wszelkie moralne środki i wyteża usiłowania swoje w rozlicznych kierunkach wychowawczych, aby młodzież nie tylko kształcić intelektualnie, ale także wychować na pożytecznych członków społeczeństwa, przysposabiając ją do praktycznych zadań życia.

Niepomyślnym warunkom lokalnym przypisać należy, iż owoc pracy nie odpowiada jeszcze niestety wyteżonym usiłowaniom Grona nauczycieli.

Miarą usiłowań Grona nauczycieli na korzyść uczniów może być niniejsze sprawozdanie, wskazujące po krótko, w jak rozlicznych kierunkach starania zdążają do popierania dobra moralnego młodzieży.

Należy też z pełnem uznaniem stwierdzić, że społeczeństwo również wielokrotnymi sposobami przychodzi w pomoc dążeniom szkoły.

Uwzględniając okoliczność, że rodzicom uczniów tutejszej szkoły trudno przychodzi w ściśle oznaczonym czasie wśród tygodnia zasięgnąć wiadomości o nauce i zachowaniu się synów, pragnąc jednak utrzymać kontakt z domem rodzicielskim i spowodować opiekę domową do współdziałania wychowawczego ze szkołą, Grono nauczycieli udzielało wiadomości rodzicom i opiekunom z reguły w pierwszą sobotę każdego miesiąca, informując o postępach i obyczajach uczniów i dając odpowiednie wskazówki, a nadto nie stawiano trudności każdej chwili, gdy kto zasięgał wiadomości.

Aby w młodzieży wzbudzić poczucie osobistej godności i wywołać poważny nastrój, aby ją spowodować do statecznego zachowania się przez szlachetne współzawodnictwo a odwieść od pustoty i płochoych wybryków, zaprowadzono dla całej szkoły »Regulamin« a dla klas wydziałowych »Ustrój gminny«.

Na podstawie całorocznego doświadczenia po gruntownej dyskusji skorygowano względnie uzupełniono poszczególne przepisy »Regulaminu« na zasadzie referatu p. Niedzielskiego a »Ustrój gminy« w myśl referatu p. Szady, który uwzględnił potrzeby młodzieży i warunki szkoły.

Mając na oku względy utylitarne i ekonomiczno-gospodarcze społeczeństwa w szerszym zakresie i na przyszłość, wprowadzono szkolną Kasę oszczędności, o czem poniżej składa sprawozdanie wnioskodawca i zarządca kasy.

Z biblioteki, obejmującej przeszło 400 tomów, którą zawiaduje p. Markheim, korzystali uczniowie klas pospolitych i wydziałowych.

Kilkunastu uczniów korzystało z „Opieki pozaszkolnej“, pozostającej pod przewodnictwem Wnej Drowej Rozalii Warscha uerowej.

Do zabaw i ćwiczeń ruchowych w parku Dra Jordana zgłosiło się około 180 uczniów, jednakże z powodu przykrych szykan i dotkliwych obrażeń, na jakie byli narażeni, musieli niestety wszyscy żydzi zaprzestać uczęszczania. Smutne te stosunki były przedmiotem zażaleń także w kilku miejscowych czasopismach.

Dla zachęcenia młodzieży do pracy ręcznej i zajęć fizycznych, wprowadził p. Dziejic w klasie I. posp. przy nauce pogładowej modelowanie w glinie i osiągnął bardzo pomyślne wyniki.

Celem udogodnienia młodzieży szkoły wydziałowej komunikacji z odleglejszych ulic miasta Dyrekcya szkoły wyjednała u Świet. Dyrekcji Tramwaju elektrycznego, że uczniowie za okazaniem odpowiedniej karty legitymacyjnej tut. szkoły mogą korzystać z biletów połowy ceny, jak uczniowie szkół średnich.

Błp. Salomon Deiches jako długoletni członek Rady wyznaniowej i Rady miejskiej delegowany na zakończenie roku szkolnego, przekonał się o wpływie cywilizacyjnym i kulturalnym tu-

tejszej szkoły na młodzież żydowską. Dzięki wspaniałomyślności tego hojnego fundatora, szkoła uzyskała w tym roku po raz pierwszy wieczysty zapis, który dla ubogiej młodzieży stanowić będzie dzielną zachętę do pilności w nauce i wzorowego zachowania się. Oprócz pomocy materialnej w coraz trudniejszych warunkach bytu będzie ta fundacya dla moralnego podniesienia młodzieży potężnym środkiem, który oby jak najwięcej znalazł szlachetnych twórców i współzawodników na korzyść młodzieży i dla idei postępu.

Z d. 16. X. 1912 uczniowie klas wydziałowych uczęszczali na naukę gimnastyki, udzielanej staraniem „Sokoła“ w gmachu szkoły miejsk. przy Wolnicy.

Z dniem 8. grudnia 1912. rozpoczęło się rozdawanie bezpłatnych objadów dla biednych uczniów bez różnicy wyznania w liczbie 73. w Towarzystwie bezpłatnej kuchni dla młodzieży szkolnej przy ul. Jakóba I. 11.

Od dnia 13 stycznia 1913 r. biedni uczniowie wyzn. rzym.-katolickiego otrzymywali bezpłatne obiady w klasztorze (August.), poczem pod troskliwą pieczę starszego nauczyciela wydział. p. Stanisława Wajdy spędzali czas popołudniowy pożytecznie i przyjemnie.

Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego uchwałą z dnia 12. grudnia 1912. L. 1142. przyznało z fundacyi ś. p. Józ. Dąbkowskiego zapomogę w kwocie 60 K. Karolowi Drożdżowi, uczniowi kl. III. wydział.

Tow. opieki nad ubogą młodzieżą katolicką w marcu przysłało 25 K., które za porozumieniem z ks. Katechetą i pp. Gospodarzami klas rozdano między najbiedniejszych a pilnych uczniów.

C. k. Rada szk. okr. rozporządzeniem z dnia 5. V. 1913. L. 2696. zakazuje używania uczniów do zbierania składek ze względu na możliwe nadużycia.

Od 22. V. 1913. niektórzy uczniowie uczęszczali na kurs dla jękających się w szk. wydz. im. J. Kochanowskiego.

Towarzystwo leczniczych kolonii wakacyjnych z inicjatywy dyrektora tut. szkoły p. Salomona Spitzera założone w r. 1890 przy pomocy błp. Dra Maksymiliana Kohna a utrzymywane obecnie głównie hojnością i ofiarnością Wnej Pani Maryi Fränklowej, wysyła corocznie także kilkunastu uczniów tut. szkoły dla leczenia do Rabki.

Towarz. wsparcia biednych uczniów wyzn. mojż. jak po inne lata, udzielało także w tym roku kilkudziesięciu uczniom płaszczy, surdutów, spodni i obuwia a stukilkudziesięciu uczniom książek szkolnych.

Świet. Rada wyznaniowa Gminy izrael. reskryptem z dnia 17. VI. 1913. L. 1865. przyznała stypendyum z fundacji błp. Salomona Deichesa po 50 K. Baruchowi Bleiweissowi, uczn. kl. IV. popsp. i Schulemowi Saganowi, uczn. kl. III. wydział.

Oprócz regularnej nauki religii każdego wyznania po 2 godziny tygodniowo w każdej klasie odbywały się egzorty tak dla młodzieży katolickiej jak i dla żydowskiej, w piątek dla uczniów klas pospolitych, a w sobotę dla uczniów klas wydziałowych.

Uczniowie wyznania katolickiego w towarzystwie dotyczących nauczycieli uczęszczali na nabożeństwa w kościele Bożego Ciała w każdą niedzielę i we święto, nadto we wrześniu, w maju i w czerwcu codziennie przed nauką.

Do spowiedzi i komunii św. przystąpiła młodzież trzykrotnie: dnia 11 i 12 października 1912. Rekolekcyje odbyły się dnia 5 i 6 marca, spowiedź dnia 6 a komunia dnia 7 marca; dnia 7 czerwca odbyła się spowiedź a do bierzmowania przystąpili dnia 8 czerwca 1913.

Również wytrwale jak szkoła, działa Miejs. Urząd zdrowia nad poprawą zdrowotnych stosunków wśród uczniów tut. szkoły. Czuwa pilnie nad wszelkimi przypadkami chorób zakaźnych (odra, dyltera, szkarlatyna, tyfus, mumps i t. p.) i stosownie do potrzeby zarządza natychmiast usunięcie dotyczących uczniów ze szkoły, wymycie, zamknięcie lub dezynfekcyę klasy, aby zapobiedz rozszerzaniu się choroby w danych warunkach i poszczególnych przypadkach.

Uczestniczy w tej pracy nader energiczną pomocą i umiejętnymi zabiegami tutejszy lekarz szkolny Dr. Emil Liebermann.

Pismem z dn. 28. VIII. 1912. Miejs. Urząd zdrowia przypomina rozporządzenie Magistratu z dn. 14. VIII. 1909. L. 75005. w sprawie zachowania ostrożności w przyjmowaniu uczniów przy wpisach i po powrocie z prowincyj, a równocześnie przysłała wykaz domów w mieście, gdzie zaszły wypadki chorób zakaźnych. Te same ostrzeżenia powtórzono po świętach Wielkanocnych a przed rozpoczęciem feryi szkolnych nadesłało pouczenia dla młodzieży, jak ma unikać zarażenia w czasie wakacyi.

Reskr. z dnia 7. listopada 1912 r. L. 12454. Miejski Urząd zdrowia zawiadomił o otwarciu miejskiego ambulatoryum dentystrycznego dla bezpłatnego leczenia ubogich uczniów szkół ludowych miejskich.

C. k. Rada szk. okręg. okólnikiem z dnia 9. I. 1912. komunikuje pismo Miejs. Urzędu zdrowia z dnia 16. VII. 1912 L. 7926. w sprawie noszenia książek przez uczniów, aby ich uchronić od skrzywień stosu pacierzowego.

Celem zaznajomienia młodzieży ze środkami ostrożności w wypadkach chorób zakaźnych objaśnił uczniów Dr. Liebermann o istocie i objawach tych chorób.

W myśl reskryptu C. k. Rady szk. Kraj. z dnia 29. X. 1912. L. 10224. III. zakomunikowanego okólnikiem C. k. Rady szk. okr. z dnia 8. XI. 1912. L. 5772. założono księgę charakterystyki dzieci wyjątkowych pod względem moralnym i umysłowym.

Poranki szkolne.

Wychodząc z założenia, że młodzież powinna uczyć się wcześniej odczuwać radość i troski społeczeństwa, przejmować się jego szlachetnymi pragnieniami i dążnościami, pokochać przeszłość narodu i czerpać z niej wskazania życia zarówno indywidualnego jak zbiorowego, święciła szkoła najważniejsze rocznice wydarzeń dziejowych uroczystymi obchodami. W dniu rocznicy brała młodzież udział katolicka w nabożeństwie, które umyślnie w tym celu odprawiał katecheta zakładu, młodzież izraelska udawała się do synagogi. Potem zgromadzały się dzieci wyższych klas szkoły ludowej i uczniowie szkoły wydziałowej w odpowiednio przybranej sali szkolnej, gdzie dyrektor zakładu zagajał uroczysty poranek, zwracając uwagę na ważność danego momentu dziejowego w życiu narodu. Następnie p. Szado w słowach barwnych i gorących przedstawiał przyczyny, które ów wypadek wywołały, jego przebieg, oraz znaczenie dla kształtowania się przyszłych losów narodu, podnosząc zarazem te okoliczności, któreby na wyrobienie stałego, szlachetnego charakteru u młodzieży oddziaływać mogły i rozniecić w niej gorące pragnienia służenia ogólnej sprawie narodowej całym życiem i całym jestestwem. Okolicznościowe deklamacje, wygłoszone przez uczniów klas wydziałowych i odpowiednie pieśni patriotyczne dopełniały uroczystości, które zawsze miały przebieg podniosły i w duszach młodzieży pozostawiały niezatarte wspomnienia. W roku sprawozdawczym święcono uroczystości następujące rocznice: Powstania listopadowego dnia 29. listopada, powstania styczniowego dnia 22. stycznia i wiekopomną Konstytucję 3. maja.

Obok pielęgnowania uczuć patriotycznych przez urządzenie patriotycznych poranków starano się dostarczyć młodzieży także kształcącej rozywki umysłowej przez wypożyczanie książek i wykłady. W tym celu Dyrekcyja postarała się o skioptykon, przy pomocy którego prawie co tydzień urządzano wykłady i odczyty, następującej treści:

10 września	»Półwysep Bałkański«.	
19 „	»Japonia«.	
17 października	»Lis Mykita«.	
31 „	»Adam Mickiewicz i jego dzieła«.	
6 listopada	»Wojna rosyjsko-japońska«.	
14 „	»Wycieczka w Beskid wschodni«.	
19 „	»Zwierzęta na ziemiach polskich«.	
	»Kopciuszek«.	
28 „	»Podróż po ziemiach dawnej Polski M. Konopnickiej«.	
4 grudnia	»Bitwa pod Grunwaldem«.	
12 „	»Awiatyka«.	
15 stycznia	»Powstanie Styczniowe«.	
6 lutego	»Tadeusz Kościuszko«.	
13 „	»Na jagody«.	} M. Konopnickiej«.
	»Janek Wędrowniczek«.	
28 „	»Kopanie Nafty w Galicyi«.	
14 marca	»Miłość macierzyńska u zwierząt«.	
3 maja	»O konstytucyi 3. Maja«.	

Wygłaszaniem odczytów, względnie przedstawień i objaśnianiem przeżrocy zajęli się pp. Fiedler, Silberman i Wohlmuth.

Celem kształcenia uczucia estetycznego szkoła już od szeregu lat pielęgnuje śpiew chóralny ze znacznem powodzeniem.

Produkcyje chóru nie tylko urozmaicały uroczyste poranki szkolne, ale w b. r. przyczyniły się także w znacznej mierze udziałem swoim w wyjątkowym koncercie, który po raz pierwszy w naszym kraju wystąpił w tak znacznej liczbie i z niezmiernem podzeniem. W chórze dzieci w liczbie przeszło 600, który dnia 31. maja i 7. czerwca b. r. występował na cele dobroczynne w koncercie „Święto wiosny“ w teatrze miejskim pod naczelnym kierunkiem pp. dyr. T. Buczka i dyr. H. Wacięgi, kilkudziesięciu uczniów iuc, których przysposabiali do produkcyi pp. Dziedzic

W e r c, uczestniczyło w tym koncercie ku ogólnemu aplauzowi.

Wycieczki szkolne.

Wycieczki są dziś już ogólnie rozpowszechnione. Urządzamy wycieczki w góry, do miejsc klimatycznych i kąpielowych, oraz do fabryk i miejsc przemysłowych, wycieczki z miasta na wieś i ze wsi do miasta.

Wszystkie wycieczki mają doniosłe znaczenie, sprawiają wielką przyjemność tak młodszemu jak i starszemu, ale nade wszystko wycieczki szkolne wywierają szczególniejszy wpływ na umysł młodzieży.

W wycieczce takiej czuje się młodzież niekrępowana, jest więc szczerą, swobodną, gdyż jest już poza murami szkoły i wypowiada się zazwyczaj zupełnie niewymuszenie. To ułatwia nauczycielom poznanie indywidualności uczniów, a ci potem mają więcej zaufania i przywiązania do swych wychowawców.

Na wycieczkach styka się młodzież bardzo często z takimi zjawiskami i przedmiotami, których niema w szkole. Poznaje tam rośliny, sposób ich kiełkowania, pączkowania, ulistnienie, warunki rozwoju i wzrostu, a wkońcu i pożytek ich dla człowieka.

Czy to rośliny, czy zwierzęta i minerały poznaje młodzież w ich naturalnej postaci i zazwyczaj w większej ilości, co należyście utrwala te wiadomości w pamięci uczniów.

Urządzanie wycieczek do okolicznych zameczysk, mogił i kopców, ma również bardzo wielkie znaczenie, bo uczy kochać tę ziemię ojczystą, czcić poświęcenie i bohaterstwo przodków i cenić pamiątki historyczne, przypominające dawną sławę i świetność Polski.

Zwiedzanie fabryk i oglądanie maszyn i motorów nie może być zastąpione ani opisem, ani obrazem. Tu obserwuje młodzież składowe i kompletne części maszyn w ruchu i widzi ich skutek działania i użyteczność.

Oprócz zwiedzania miejsc fabrycznych, pamiątkowych i muzeów, udaje się jeszcze młodzież na wycieczki do lasów, gdzie na świeżem i wonnym powietrzu urządza gry i zabawy, hartując ciało i zaprawiając się do solidarnego towarzyskiego życia.

Wycieczki bogacą przeto umysł w wiedzę, uczą samodzielności, uszlachetniają serce, wzmacniają siłę woli i budzą ufność we własne i narodowe siły.

Grono nauczycieli tutejszej szkoły, uznając tak wielki wpływ wycieczek na wychowanie, nie szczędziło trudów i urządziło z uczniami w maju i czerwcu br. szereg wycieczek do następujących miejscowości:

Na Krzemionki, na Kopiec Krakusa i do Parku podgórskiego, gdzie poznali różne rodzaje krzewów i drzew ogrodowych, do Woli Justowskiej, na Panieńskie skały i Kopiec Kościuszki a wreszcie

koleją żelazną do Skawiny, gdzie spędzili cały dzień na przyjemnych zabawach i pożytecznej nauce pogładowej.

Zwiedziwszy ważniejsze budowle, szczególnie browar piwny, przypatrzyli się maszynom i czynnościom, towarzyszącym przy wyrobie piwa. Ponadto odbyli wycieczki na Bielany i do „Groty Twardowskiego“.

W mieście zwiedzili katedrę na Wawelu, Muzeum Narodowe, Gazownię miejską, Elektrownię miejską, fabrykę farb L. Karmańskiego, fabrykę szczotek inż. Drobniaka, fabrykę mydła G. Śmiechowskiego i Ski i fabrykę maszyn L. Zieleniewskiego. — P. T. Dyrekcjom wzgl. Właścicielom tych instytucyi i zakładów, które z całą uprzejmością udzielali informacyi szczegółowych składa niniejszem najserdeczniejsze podziękowanie imieniem Grona nauczycieli Dyrekcyi szkoły.

Wszystkie wycieczki pozostawiły w pamięci młodzieży miłe wspomnienia.

Jan Dziezic.

Sprawozdanie o kasie oszczędności.

»Należy szukać pomocy dla ubogiego w siłach jego własnych. A leżą w naturze człowieka dostateczne siły do stworzenia sobie zadowalającego bytu. Trzeba tylko dopomóc do rozwinięcia tych sił« — powiedział Pestalozzi. Słowa te zawierają głęboką prawdę i winny być drogowskazem dla wychowawców. Silna wola, rozumem kierowana, pracowitość, rozsądny pogląd na świat, umiarkowanie, zamiłowanie porządku — oto siły, tkwiące w każdej jednostce ludzkiej i mogące jej zapewnić szczęście. To też niezbędnym warunkiem wychowania jest, dążyć do jak największego rozkwitu tych sił. Szkoła dąży do tego celu różnymi środkami, w nowszych czasach wprowadzać zaczęto w tym celu do szkół szkolne kasy oszczędności. Na zachodzie, gdzie kasy te przyjęły się powszechnie, stwierdzono, że są one znakomitym środkiem wychowawczym. Oszczędność daje poczucie własnej siły i zapewnia samodzielność, przedsiębiorczość i prawość. Ma ona tedy w życiu narodu ogromne znaczenie, jest jedną z cnót, podtrzymujących społeczeństwo i państwo i powinno się stać powszechnym przymiotem narodu polskiego, który z braku oszczędności niejedną poniósł dotkliwą klęskę i popadł w zależność ekonomiczną u obcych. Te względy skłoniły też Grono nauczycieli tutejszej szkoły, że na wniosek podpisanego wprowadzono szkolną kasę oszczędności. Prośba Dyrekcyi szkoły z dnia 16. XI. 1913. L. 275. znalazła życzliwe poparcie Świetnej Dyrekcyi Miejskiej Kasy oszczędności, która nietylko dostarczyła szkole potrzebnych druków i puszek, ale nadto ofiarowała dla każdej klasy na początkową wkładkę po 1 kor. Wprowadzona szkolna kasa

oszczędności rozwinęła się wprost znakomicie i w czasie 7 miesięcznego istnienia przyniosła rezultaty, przechodzące najśmielsze marzenia założycieli.

Oto młodzież z najuboższych rodzin (katolickich i żydowskich) złożyła w tym czasie ponad 1400 K. Są to drobne oszczędności 254 uczniów przeważnie kilkuhalerzowe, zaledwie kilka wkładek było większych, najwyższa wynosiła jednorazowo 4 kor. Pominąwszy imponującą — jak na tutejsze stosunki — sumę oszczędności, ocenimy nadzwyczaj doniosłe znaczenie szkolnej kasy oszczędności, jeżeli uwzględnimy, że wkładki te — to grosz, który działwa obracała dotychczas na różne łakocie wątpliwej dla zdrowia wartości, lub na inne niepotrzebne wydatki. Szkolna kasa oszczędności dała tej młodzieży podniecie do zwalczania nabytego nałogu, dała podstawę do wyrobienia wśród niej przeświadczenia, że przez unikanie drobnych niepotrzebnych wydatków powstaje kwota, za którą w danej chwili poważne potrzeby zaspokoić można. Słowem rozbudziła zmysł oszczędności, który pielęgnowany należycie przyniesie niewątpliwie korzyści, stwierdzone wszędzie tam, gdzie szkolne kasy oszczędności stały się powszechnym, nieodzownym środkiem wychowawczym.

Na 11. klas złożyło 254. uczniów Kor. 1415·54.

Józef Bronisław Szado.

Ustrój gminy szkolnej.

1. Każda klasa stanowi osobną gminę.

2. Gminą zarządza Zwierzchność gminna, wybierana przez uczniów klasy absolutną większością na przeciąg jednego kwartału szkolnego t. j. $2\frac{1}{2}$ miesięcy.

3. Zwierzchność gminna składa się najwyżej z 8 członków i 4 zastępców. Członkiem Zwierzchności gminnej wybrany być może tylko ten uczeń, który w ostatnim kwartale miał z obyczajów notę chwalebną, a postęp na ogół dobry.

4. Zwierzchność gminna wybiera z pośród siebie absolutną większością głosów: sołtysa, dwóch asesorów i sekretarza oraz ich zastępców, którzy stanowią starszyznę.

5. Wybory do zwierzchności gminnej i starszyny odbywają się kartkami pod dozorem gospodarza klasy. Wybory stają się ważne, jeżeli zostaną zatwierdzone przez gospodarza klasy.

6. Do zakresu działania starszyny należy: a) czuwanie nad porządkiem i czyistością w klasie i na korytarzach i całością sprzętów szkolnych; b) czuwanie nad przyzwoitem zachowaniem się uczniów zarówno w budynku szkolnym jak i poza nim; c) nadzór nad czystością odzieży, obuwia, książek i przyborów szkolnych poszczególnych uczniów; d) nadzór nad środkami naukowymi, pozostawionymi w klasie przez nauczyciela; e) rozdzielanie zeszytów i innych środków naukowych na polecenie nauczyciela; f) wogóle dozór nad przestrzeganiem przez uczniów regulaminu szkolnego; wreszcie h) wykonywanie uchwał starszyny.

7. Dla należytego spełniania tych obowiązków członkowie starszyny dzielą się pracą w ten sposób: a) Sołtys sprawuje władzę zwierzchniczą nad wszystkimi starszyny i pilnuje, by oni sumiennie wypełniali przyjęte obowiązki, w szczególności zaś czuwa nad porządkiem na katedrze, w szafach, utrzymuje tablicę i środki naukowe we wzorowym porządku. b) Asesorowie pilnują porządku i czystości w klasie i na korytarzach, czuwają nad całością i czystością sprzętów szkolnych, nad czystością uczniów, ich odzieży i ich przyborów szkolnych, rozdzielają przybory naukowe między uczniów. W tym celu sołtys dzieli klasę na dwa rejony i każdemu z asesorów wyznacza dozór nad jednym z nich. c) Sekretarz czuwa nad zachowaniem się uczniów w szkole i poza budynkiem szkolnym, nad postęпами i pilnością uczniów, w przyjętym porządku wprowadza i wprowadza uczniów pod dozorem nauczyciela.

8. Każdy członek starszyny, jeżeli spostrzeże jakieś wykroczenie przeciw regulaminowi szkolnemu, zwraca uwagę dotyczącemu uczniowi, by błąd naprawił a w przyszłości się go wystrzeżał; o ile zaś sprawa należy do zakresu działania innego członka starszyny, zawiadamia go o tem.

9. Zastępcy wchodzą w obowiązki, jeżeli który z członków starszyny jest w szkole nieobecny.

10. Starszyna odbywa posiedzenia co tydzień w dniu oznaczonym. Posiedzenia zwołuje sołtys i przewodniczy na nich. Na tych posiedzeniach członkowie starszyny składają sprawozdania ze swych czynności i podają nazwiska tych uczniów, którzy mimo upomnień są niepoprawni i nie stosują się do poleceń starszyny, a sekretarz zapisuje rodzaj ich przewiny w księdze wykazów, notując karę, jaką starszyna większością uchwali.

11. Kary, stosowane przez starszynę są następujące: a) upomnienie wobec zwierzchności; b) upomnienie przez gospodarza klasy; c) upomnienie przez dyrektora szkoły; d) zawiadomienie rodziców. W wypadkach zastosowania jednej z kar pod literami: b) c) d) sołtys zawiadamia gospodarza klasy, dyrektora, względnie rodziców o wymierzeniu kary zaraz na drugi dzień po posiedzeniu starszyny.

Uczeń, wobec którego zastosowano kolejno wszystkie wyżej wymienione kary, oddany zostaje pod sąd Zwierzchności, jeżeli nowego dopuści się przewinienia.

12. Zwierzchność gminna odbywa posiedzenia w oznaczonych terminach, a mianowicie koło pierwszego i 16-go każdego miesiąca. Posiedzenia zwołuje sołtys i przewodniczy na nich. Sekretarz zapisuje uchwały do księgi uchwał. Uchwały zapadają większością głosów. W posiedzeniach Zwierzchności bierze udział gospodarz klasy.

13. Do zakresu działania Zwierzchności należy: a) rozstrzygnięcie zażaleń, wniesionych przez uczniów klasy na członków starszyny; b) wymierzanie kar w wypadkach, przewidzianych, w ustępie 10. c) urządzenie wycieczek, zebrań sprawozdawczych i dyskusyjnych, urządzenie pomocy naukowej dla współuczniów, uroczystych zebrań (z odczytami, wykładami, śpiewem, deklamacją, muzyką), prenumerowanie pism dla młodzieży, utworzenie biblioteki dla współuczniów i t. p.; d) czuwanie nad prawidłowym rozwojem całego ustroju gminnego i przyjmowanie sprawozdań.

14. Dla urzeczywistnienia zadań, wymienionych w ustępie 12. pod literą c) może Zwierzchność gminna nałożyć na uczniów opłaty jednorazowe lub stałe. O takiej uchwale zawiadamia sołtys wszystkich współuczniów. Opłaty te zbiera skarbnik, wybrany przez Zwierzchność i zapisuje wszystkie dochody i wydatki w osobnej księdze kasowej. Wydatki może on czynić za wiedzą i zgodą gospo-

darza klasy jedynie na podstawie uchwały Zwierzchności, który wykonuje ścisłą kontrolę nad funduszami gminy i przedkłada sprawozdania na posiedzeniach Zwierzchności.

15. Dla wykonywania czynności specjalnych, w ustępie 13. pod literą c) przewidzianych, ustanawia Zwierzchność gminna osobnych funkcjonariuszów z pośród siebie lub wszystkich uczniów klasy.

16. Gdyby który członek Zwierzchności nie spełniał należycie powierzonych mu czynności i obowiązków, lub gdyby wpłynęły na niego z powodu wykonywania tych czynności zażalenia od współuczniów, a Zwierzchność uznała ich słuszność, natenczas może wymierzyć winnemu karę. Kary w tym wypadku są: a) napomnienia; b) utrata godności na przeciąg czasu, jaki jeszcze pozostaje do końca kwartału; c) utrata obieralności na przeciąg czasu, jaki jeszcze pozostaje do końca roku szkolnego. Na miejscu zdegradowanego starszyna powołuje zastępcę z pośród współuczniów.

17. W wypadkach, przewidzianych w ustępie 11. odstępn 2, stosuje Zwierzchność kary jak wyżej w ustępie 16, a gdyby przewina znów się powtórzyła, ostateczną karę wykluczenia z gminy, polegającą na tem, że winowajca nie może korzystać z urzędzeń gminy, a nadto żadnemu członkowi gminy nie wolno z winowajcą rozmawiać, witać się i żegnać ani w szkole, ani poza szkołą przez czas w wyroku podany.

18. Uchwały Zwierzchności mają moc obowiązującą, jeżeli zatwierdzi je gospodarz klasy.

19. Wszystkie klasy - gminy, istniejące w zakładzie, tworzą powiat.

20. Jeżeli zakład ma wystąpić lub przedsięwziąć coś wspólnie, zbierają się zwierzchności wszystkich gmin dla omówienia wspólnej akcji. Dyrektor zakładu przewodniczy na tych posiedzeniach osobiście lub przez wyznaczonego zastępcę.

21. W razie rozwiązania ustroju gminnego cały majątek gminy przechodzi pod bezpośredni zarząd Dyrekcji zakładu.

Regulamin szkolny.

Obowiązujący uczniów szkoły im. Kazimierza W. w Krakowie.

O zachowaniu się.

1. Nauka w szkole opiera się na podstawach religijno-moralnych.

Uczniowie mają uczestniczyć we wszystkich praktykach religijnych swego wyznania i wykonywać rady i polecenia pp. Nauczycieli nie tylko w szkole, ale także i poza szkołą, dobrowolnie z zamiłowaniem ku dobremu i szlachetnemu, z prawdziwej miłości ku Bogu.

2. Uczeń winien spełniać sumiennie i ochoczo ćwiczenia religijne.

Rozmów, ubliżających religii, nie powinien uczeń prowadzić, ani słuchać. Wobec innowierców powinien baczyć na to, aby ich uczuciom religijnym nie ubliżył.

3. Schłodność i czystość powinna odznaczać ucznia; dbałość o porządek wewnętrzny jest oznaką dobrego wychowania, którego dowody powinien uczeń okazać na każdym kroku.

4. Uczeń winien w szkole i poza szkołą zachowywać się przyzwoicie i obyczajnie i wypełniać wszystkie zarządzenia szkolne.

5. Przy wychodzeniu na pauzy, jakoteż i przy opuszczaniu budynku szkolnego powinni uczniowie zachować wskazany porządek.

Otwieranie okien, ślizganie się po korytarzach, popychanie i przewracanie kolegów, rzucanie lub kopanie czapek lub innych przedmiotów jest surowo wzbronione.

Po nauce mają uczniowie natychmiast udawać się do domu i nie stawać po drodze.

6. Wobec przełożonych t. j. p. Dyrektora i wszystkich pp. Nauczycieli powinien uczeń być zawsze posłusznym i szczerym. Powinien okazywać im uszanowanie na każdym kroku; przy spotkaniu ma witać ich ukłonem; gdy przełożony wchodzi do klasy powinni uczniowie powstać. Tak samo uczeń powinien postąpić, gdy przełożony opuszcza salę szkolną.

7. Wobec kolegów powinien uczeń być uprzejmym i uczynnym, zgodnym i pobłażliwym. Nie wolno drugich bić, szturchać, kopać, przezywać, pluć lub t. p. Gdyby kto doznał krzywdy od

kolegi, nie będzie się mścił, lecz odniesie się z ufnością do pana Gospodarza klasy z zażaleniem.

8. Uszkodzenie budynku szkolnego lub sprzętów szkolnych, środków naukowych, tudzież własności współuczniów zobowiązuje do pokrycia szkody.

Uszkodzenie swawolne lub złośliwe pociąga za sobą nadto ukarnie winnego.

O ile uczniowie nie wskażą winnego, wszyscy są odpowiedzialni za szkodę.

9. Każdy uczeń ma przynosić do szkoły wszystkie książki i przybory do nauki.

Książek, obrazków i rzeczy, nie mających związku z nauką, przynosić nie wolno. Rzeczy takie odbierze się uczniowi.

10. Książki i zeszyty mają być czyste i starannie oprawione.

Książki wypożyczone z biblioteki szkolnej zwracać należy nieuszkodzone, bez dopisków i w czasie przepisany.

Za zgubione i uszkodzone książki winien uczeń zwrócić pełną ich wartość.

11. Każdy uczeń jest odpowiedzialny za porządek w miejscu, które w ławce zajmuje, i za całość i czystość sprzętów szkolnych.

Nie wolno rzucać papierów, ani ogryzków, ani pluć na podłogę, ani w klasie, ani na korytarzu, ani na schodach, ani na chodniku.

12. Uczeń ma być uczciwym i rzetelnym. Znalezioną rzecz należy oddać właścicielowi, lub złożyć w kancelaryi, skąd ją właściciel odbierze.

13. Nie wolno pisać po ścianach budynku szkolnego, po sprzętach szkolnych i murach domów prywatnych.

14. Uczeń ma wszystkie zadane mu prace wykonywać w oznaczonym czasie i z należyłą starannością. Jeżeli ważne powody przeszkodziły uczniowi w przygotowaniu się do lekcji, ma usprawiedliwić się przed dotyczącym p. nauczycielem.

15. Wobec każdego człowieka ma uczeń być grzecznym i uprzejmym.

Przed budynkiem szkolnym, wogóle na ulicy winien uczeń zachowywać się zawsze przyzwoicie. Nie należy rzucać kamieniami, ani wykrzykiwać, ani brać udziału w zbiegowiskach lub bitkach.

16. Nie wolno złośliwie niszczyć drzew, ani kwiatów, ani trawników tak na plantach, jakoteż w ogrodach. Każdy ma opiekować się ptakami i zwierzętami domowymi, aby ich nie męczyć.

17. Chodzenie poza szkołę i wdawanie się z młodzieżą nieprzyzwoitą (t. zw. andrusami) zabronione jest suruwo.

18. Palenie tytoniu, używanie napojów alkoholowych jest uczniom bezwarunkowo wzbronione, gdyż to niszczy zdrowie i sprwadza bardzo ciężkie choroby na całe życie.

19. Należenie do towarzystw w charakterze członków, tudzież noszenie odznak towarzystw, udział w pochodach bez wiedzy pp. Nauczycieli jest uczniom wogóle wzbronione.

Udział w produkcjach, urządzanych przez towarzystwa, dozwolony jest tylko za zgodą p. Dyrektora.

20. Uczniom klas wydziałowych nie wolno na czapkach nosić żadnych innych liter prócz „W”.

21. Uczęszczanie na widowiska i przedstawienia teatralne i kinomatograficzne, do restauracyi i kawiarni dozwolone jest tylko w towarzystwie rodziców lub ich zastępców.

Grono nauczycieli może jednak wszystkim uczniom zabronić uczęszczania na pewne produkcye lub widowiska.

22. Zbieranie składek bez zezwolenia p. Dyrektora i p. Gospodarza klasy jest wzbronione.

○ uczęszczaniu do szkoły.

23. Uczeń obowiązany jest uczęszczać do szkoły regularnie i w wyznaczonym czasie; nie wolno mu opuścić ani jednej godziny nauki obowiązkowej, ani nadobowiązkowej.

24. W razie przewidzianej przeszkody uczeń winien wyjednać sobie uwolnienie od nauki szkolnej na poszczególne godziny u właściwego nauczyciela, na jeden dzień u p. Gospodarza klasy, na czas dłuższy u p. Dyrektora.

Następujące powody usprawiedliwiają w szczególności nieobecności ucznia w szkole:

- a) choroba ucznia,
- b) zakaźna choroba osób, przebywających z uczniem w temsamem mieszkaniu,
- c) choroba rodziców, o ile potrzebują koniecznie usługi ucznia,
- d) wypadek śmierci w rodzinie lub wśród najbliższych krewnych.

25. W razie przeszkody nieprzewidzianej należy usprawiedliwić za powrotem do szkoły nieobecność poświadczeniem pisemnem rodziców lub ich zastępców, podając przyczynę przeszkody i liczbę opuszczonych godzin.

26. Jeżeli uczeń zapadnie na chorobę zakaźną (ospę, dyfteryę, odrę, tyfus i. t. p.) należy donieść o tem niezwłocznie p. Dyrektorowi. Po wyzdrowieniu z takiej choroby wstęp do szkoły dozwony jest uczniowi dopiero wtedy, gdy przedłoży świadectwo Miejs. Urzędu zdrowia, że powrót jego do szkoły nie narazi innych uczniów na szkodę.

Uczniom, których domownicy dotknięci są chorobą zakaźną, nie wolno dopóty uczęszczać do szkoły, dopóki lekarz nie uzna, że niebezpieczeństwo zakażenia ustało.

27. Nieusprawiedliwione opuszczanie godzin szkolnych i spóźnianie się pociąga za sobą karę.

28. Wywoływanie uczniów z klasy w czasie nauki jest zakazane.

29. W czasie nauki, ani w czasie pauz nie wolno uczniom wydalać się z zakładu.

Wychodzić podczas nauki wolno tylko wyjątkowo, w razie koniecznej potrzeby i za zezwoleniem p. Nauczyciela.

30. Uczniowi nie wolno zmieniać miejsca w ławce wyznaczonego przez p. Gospodarza klasy, chyba gdyby który z pp. Nauczycieli przeznaczył mu inne miejsce na swoje lekcje.

31. O każdej zmianie mieszkania powinien uczeń bezwzględnie zawiadomić p. Gospodarza klasy.

o karach szkolnych.

32. Za wykroczenie przeciw przepisom szkoła ma prawo i obowiązek wymierzania stosownych kar.

Do kar należą:

1. Napomnienie lub skarcenie.
2. Stanie na środku klasy.
3. Odosobnione zamknięcie w czasie wolnym od nauki.
4. Surowe skarcenie w kancelaryi.
5. Wykluczenie z zakładu na czas oznaczony.
6. Wykluczenie z zakładu na podstawie uchwały Grona nauczycieli.

Klasa I. posp. A.

Gospodarz klasy: Jan Dziedzic.

Zapisanych 47. Klasyfikowanych 36. Uzdolnionych do przejścia 29.

Bargiel Jan
 Beer Izak
 Berkowicz Samuel
 Fleischer Abraham
 Gadacz Maryan
 Gemeiner Mojżesz Józef
 Goldberg Mojżesz
 Holzer Abraham
 Holzmann Aron
 Hubisz Mieczysław
 Jamka Rudolf
 Jassy Izak
 Jewuła Władysław
 Jungmann Ignacy

Klibanow Chaskel
 Klotz Salomon
 Kuborek Franciszek
 Künstler Hirsch
 Marynka Piotr
 Offner Meilech
 Pilzer Schachne
 Rawicz Elkan
 Rosenblum Dawid
 Rössler Maurycy
 Schwarz Kalman
 Sprei Nachem
 Teichmann Selig
 Tekelli Jan

Weinfeld Akiwa

Postępu nie otrzymało 7. Nie klasyfikowano 4. Opuściło szkołę 7.

Klasa I. posp. B.

Gospodarz klasy: Dawid Wohlmuth.

Zapisanych 48. Klasyfikowanych 36. Uzdolnionych do przejścia 26.

Barumhercig Hersch
 Birnbaum Mojżesz
 Buchsbaum Markus
 Buchsbaum Tewel
 Chalcarz Władysław.
 Cypes Daniel
 Dünner Leo
 Einhorn Juda Markus
 Ginter Abraham
 Goldschneider Izak
 Grünberg Adolf
 Halpern Saul
 Horner Salomon

Kalb Józef
 Michnik Wilhelm
 Rausch Meilech
 Róg Wojciech
 Rubin Dawid
 Rybarski Jan
 Schmalhosen Szymon
 Schön Markus Aron
 Schreiber Schulim
 Silberstein Jakób
 Siegman Hirsch Dawid
 Tennenbaum Samuel
 Turczyk Stanisław

Postępu nie otrzymało 10. Nie klasyfikowano 3. Opuściło szkołę 9.

Klasa II. posp. A.

Gospodarz klasy: Eiroim Fiedler.

Zapisanych 47. Klasyfikowanych 39. Uzdolnionych do przejścia 35.

Bednarski Kazimierz	Künstler Leon
Birner Jakób	Lanner Rafał
Brand Zygmunt	Lechowicz Władysław
Butterteig Władysław	Machauf Wilhelm Leon
Friedman Michał	Neulinger Ignacy
Fruchthändler Leopold	Osiek Bernard
Gehorsam Abraham Cyne	Osiek Samuel Meilech
Golsfluss Dawid	Reifer Dawid
Hauben Markus	Ritterman Abraham
Honig Leo	Schaffer Adolf
Jungerwirth Henryk	Schamroth Adolf
Jochowitz Jeremiasz	Schamroth Izrael
Keh Juliusz	Schauman Samuel
Kleinberger Mendel Beer	Spanauf Zygmunt
Kleinhändler Hirsch	Sterngast Jakób
Kling Henryk Leopold	Vogler Jakób Józef
Kupka Bolesław	Wencel Władysław

Zimmetbaum Józef

Postępu nie otrzymało 4. Nie klasyfikowano 2. Opuściło szkołę 6.

Klasa II. posp. B.

Gospodarz klasy: Aleksander Kościótek

Zapisanych 46. Klasyfikowanych 42. Uzdolnionych do przejścia 28.

Fass Abraham	Rosner Markus
Feiweles Leib	Rybner Jakób
Galer Juliusz	Schmidt Elias
Greschler Samuel	Schlüssel Eizyk
Grünstein Mojżesz	Schlüssel Maks
Holzman Cudek	Schnitzer Izak
Kanarek Süssel	Schnür Hirsch
Kirchler Maks	Siegel Izak
Kirschenbaum Dawid	Silberberg Mojżesz
Kuborek Jan	Stimmler Juda
Liban Szyja	Stockstiel Abraham
Metzendorf Perec	Taufer Ozyasz
Pelzman Abraham	Wasserberg Leon
Pilzer Majer	Weinberger Wolf

Postępu nie otrzymało 14. Nie klasyfikowano 3. Opuścił szkołę 1.

Klasa III. posp. A.Gospodarz klasy: **Jakób Silberman.**

Zapisanych 48. Klasyfikowanych 39. Uzdolnionych do przejścia 27.

Banaszek Hirsch
 Bilgajer Hirsch
 Friedner Adolf
 Horowitz Nachman
 Jassy Chaim
 Kirschbaum Aron
 Klapholz Mendel
 Klausner Józef
 Kleinhändler Menasche
 Klibanów Natan
 Kosser Jakób
 Lemberger Markus
 Luks Izidor

Münz Hirsch
 Ortsman Efroim
 Perlmann Efroim
 Peczenik Władysław
 Rothwein Leon
 Schaumer Adolf
 Silberstein Chaim
 Stefanko Eugeniusz
 Taumann Abraham
 Tennenbaum Szaja
 Vogelhut Szymon
 Wachsmacher Henryk
 Wendum Józef

Zawadzki Franciszek

Postępu nie otrzymało 12. Nie klasyfikowano 5. Opuściło szkołę 4.

Klasa III. posp. B.Gospodarz klasy: **Kazimierz Niedzielski**

Zapisanych 47. Klasyfikowanych 41. Uzdolnionych do przejścia 25.

Augarten Dawid
 Brenner Zygmunt
 Brühand Izak
 Ciszewski Franciszek
 Filler Elias
 Galos Władysław
 Grünbaum Jakób
 Hoffmann Szyja (Jozue)
 Ichhäuser Juda
 Jassy Leib
 Kaufler Gustaw
 Klein Abraham

Krieger Abraham Leib
 Liebermann Ignacy
 Motyka Władysław
 Perlberger Dawid
 Pitzele Aleksander
 Rosner Leib
 Rosthal Dawid
 Schlang Efroim
 Schnitzer Abraham
 Siegel Izrael
 Silberstein Szyja (Jozue)
 Urbański Józef

Wetstein Izrael

Postępu nie otrzymało 16. Nie klasyfikowano 1. Opuściło szkołę 5.

Klasa IV. pospolita.

Gospodarz klasy: Michał Markheim.

Zapisanych 57. Klasyfikowano 43. Uzdolnionych do przejścia 33.

Bachner Feiweł	Jamka Maryan
Bierer Izak	Kaufmann Samuel
Bleiweiss Baruch	Klein Szyja
Buchenholz Juliusz	Lustig Emil
Elsner Izydor	Ładyga Henryk
Federgrün Jakób	Osiek Samuel Meilech
Figatner Józef	Piekarz Michał
Fogler Chaim	Rzeźnik Stefan
Futro Edward	Schaffer Leon
Galas Franciszek	Schaumer Jakób Henryk
Geschwind Bernard Zygmunt	Schönberg Filip
Goldschneider Salomon	Schönberg Henryk
Goldstein Izrael Izak	Stimler Markus
Gotowicki Czesław	Tislowitz Paweł
Grünfeld Efroim	Wortsmann Gustaw
Grünberg Izak	Zanger Abraham

Postępu nie otrzymało 4. Nie klasyfikowano 1. Opuściło szkołę 13.
Do egzaminu poprawczego przeznaczono 6.

Klasa I. wydziałowa H.

Gospodarz klasy: Franciszek Kowalski.

Zapisanych 58. Klasyfikowanych 52. Uzdolnionych do przejścia 22.

Braus Józef	Kościelniak Tadeusz
Ebersohn Leon	Mateles Meilech
Ebner Salomon	Ohrenstein Juda młodszy
Frey Maurycy	Ohrenstein Juda starszy
Goldberger Chaskel	Rosenzweig Jakób
Goldschmied Aron	Saletnik Karol
Grünberg Jakób	Schaffer Lazar
Keiner Jakób	Schlein Jakób
Keiner Samuel	Schüler Chaim
Klapwald Jakób	Skwarło Franciszek
Klibanów Izak	Zuckermann Salomon

Postępu nie otrzymało 18. Nie klasyfikowano 2. Opuściło szkołę 4.
Do egzaminu poprawczego przeznaczono 12.

Klasa III. wydziałowa. Gospodarz klasy: Józef Bronisław Szado.

Zapisanych 31. Klasyfikowano 27. Uzdolnionych do przejścia 17.

Bochenek Abraham
Bornstein Izak
Ebner Feiweł
Grubner Chaskel
Klein Zygmunt
Kling Jakób
Lebwohl Samuel
Natan Szymon

Neufeld Edward
Nussbaum Majer
Rybarski Wincenty
Sagan Szulem
Spira Maurycy
Stieglitz Jakób
Trybalski Henryk
Vogler Szymon

Windisch Hirsch

Postępu nie otrzymało 7. Nie klasyfikowano 1. Opuściło zakład 3
Do egzaminu poprawczego przeznaczono 3.

Wynik klasyfikacji za rok szkolny 1912/3.

Klasa	Zapisanych	Uzdolnionych do przejścia	Nieuzdolnionych	Może uprawiać w wakacjach ogółem	Klasyfikowano	Nie klasyfikowano	Opuściło szkołę	Umarło	% nieuzdolnionych
I. posp. A.	47	29	7	—	36	4	7	—	19.4
I. » B.	48	26	10	—	36	3	9	—	27.8
II. » A.	47	35	4	—	39	2	6	—	10.3
II. » B.	46	28	14	—	42	3	1	—	33.3
III. » A.	48	27	12	—	39	5	4	—	29.8
III. » B.	47	25	16	—	41	1	5	—	39.—
IV. »	57	33	4	6	43	1	13	—	9.3
I. wydz. A.	58	23	18	12	52	2	4	—	34.6
I. » B.	59	23	15	12	50	6	3	—	30.—
II. »	49	21	10	11	42	—	7	—	23.8
III. »	31	17	7	3	27	1	3	—	25.9
Ogółem	537	286	117	44	447	28	62	—	25.7

W stosunku do zapisanych klasyfikowano 83.24%. W stosunku do klasyfikowanych otrzymano postęp 74.1%.